

RIADENIE INOVÁCIÍ V REGIONÁLNOH INOVAČNOM SYSTÉME

Ing. Silvia Ručinská, PhD.

Fakulta verejnej správy
Univerzita P.J.Šafárika v Košiciach
Popradská 66, Košice
silvia.rucinska@upjs.sk

ABSTRAKT

In the paper we want to show what are the factors of the regional development with the focus on innovations. We define innovations types, explain the roles of regional actors in context of regional innovation system and present the model definition. This article summarizes partial results of the research project VEGA 1/4639/07 „Role and status of universities in creation of regional networks as an assumption for regional development“.

KEY WORDS: regional development, innovation system, knowledge transfer

ÚVOD

Medzi základné determinanty ekonomického rastu v ekonomike alebo v regióne patrí okrem vybavenosti výrobnými faktormi aj prítomnosť poznatkov, ktorých aplikácia vo výrobných procesoch vedie k vyššej kvalite už existujúcej produkcie a k výrobe nových produktov a taktiež k zníženiu nákladov a lepšej adaptability na potreby klientov. Zlepšovanie produkcie a zavádzanie nových postupov na základe nových poznatkov je procesom inovácií, ktorý je závislý nielen od interných faktorov organizácií, ale aj od mnohých vplyvov z prostredia.

Cieľom príspevku je poukázať na nevyhnutnosť procesu tvorby a šírenia poznatkov a inovácií v kontexte regionálneho rozvoja poukázaním na regionálny inovačný systém.

INOVÁCIE A INOVAČNÝ PROCES

Podľa Bučeka [2] je inovácia udalosť vyskytujúca sa v určitom bode alebo mieste a spôsobuje trhový alebo organizačný zlom. Inovácia je teda nositeľom poznatku a zároveň nositeľom zmeny.

Skokan [16] vyjadruje, že inovácie úspešný výtvor, prispôbenie a využitie novosti v ekonomickej a sociálnej oblasti. Ak budeme chápať inovácie ako zlepšenie procesov alebo výrobkov, môžeme sa prikloniť k prvotnej myšlienke o inováciách, ktorú prezentoval Schumpeter, ktorý chápal inováciu ako ekonomicky prezentovanú invenciu, [19, s.257].

Podľa Schumpetera sa inovácie týkajú piatich oblastí [8], [18]:

- vytvorenie nového produktu alebo novej kvality produktu
- zavedenie novej ešte nevyužívanej výrobnéj metódy
- obsadenie nového trhu
- získanie nového zdroja, ktorý dodáva výrobné faktory
- prevedenie organizačnej zmeny alebo zmeny trhovej štruktúry

Schumpeterov prístup a charakteristika inovačných procesov bola prvým definovaním nevyhnutnosti zavádzania inovácií. Podobným spôsobom charakterizuje rôznorodosť inovácií viacero autorov, napr. Kramer [7] rozlišuje 4 kategórie inovácií:

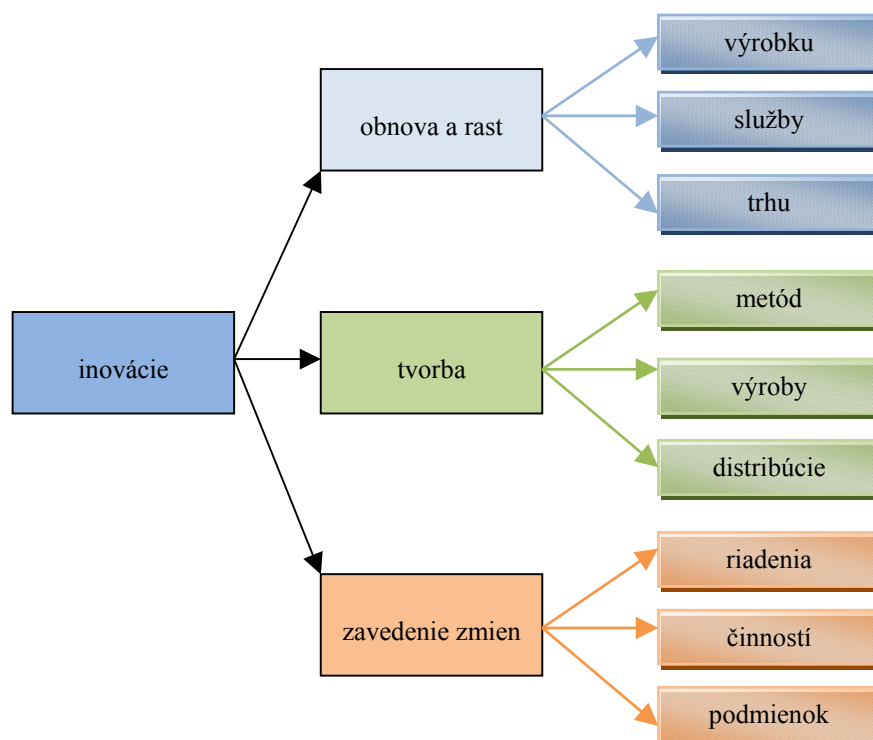
- inovácia produktu
- inovácia procesu
- organizačná inovácia
- trhová inovácia

Kramer uvádza možnosti inovácií, ktoré sa týkajú zlepšenia výrobku, jeho vlastností a kvality alebo uvažuje o zavedení nového produktu alebo zlepšenia procesov týkajúcich sa nových postupov a výrobných technológií alebo zlepšenia v organizácii formou nových organizačných foriem alebo získania nových odbytových možností, nových klientov a území.

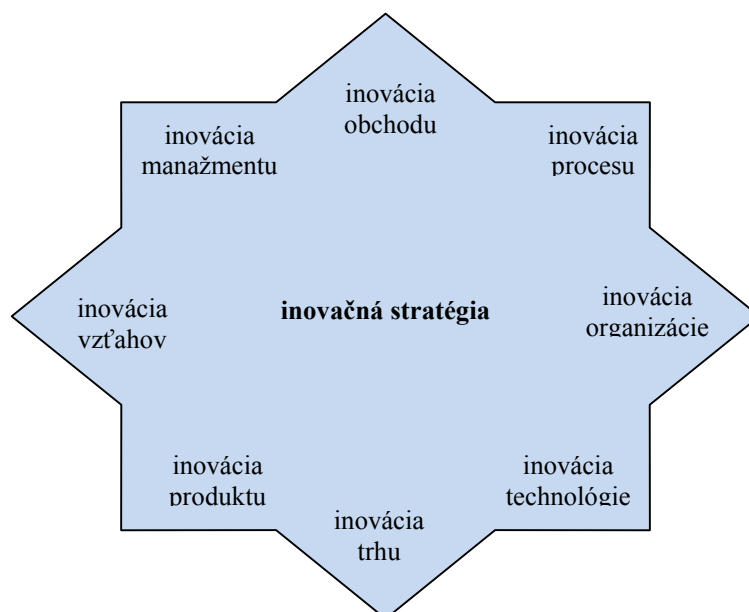
Podobne vyjadruje aj Skokan [16], že inovácie sa môžu vnímať v 3 rovinách ako:

- obnova a rast výrobku, služby alebo trhu
- vytvorenie nových metód výroby, služieb a distribúcie,
- zavedenie zmien v riadení, v činnosti organizácie, v pracovných podmienkach

Sumarizáciou viacerých prístupov (napr. [22], [9]) je možné zdôrazniť, že inovácie sa môžu týkať procesov, produktov, obchodu, organizácie, vzťahov, technológií, manažmentu, trhu a na základe toho, čomu sa v inovačnom procese bude venovať pozornosť, je možné identifikovať osem inovačných stratégií:

Obr. 1 Aspekty inovácií Zdroj: vlastný

Obr. 2 Osem inovačných stratégií Zdroj: vlastný

MANAŽMENT INOVÁCIÍ

Podľa Kováča [6] predstavuje transfer inovácií proces, ktorým sa výsledky vedy a výskumu transformujú na komerčne uplatnené technológie, nové výrobky alebo iné inovácie. Je spojený s prenosom poznatkov z jedného miesta na iné.

Samotný transfer sa môže realizovať rôznymi spôsobmi. Kováč upozorňuje na dva základné názory na tvorbu inovácií, prvou možnosťou je situácia, kedy si používateľ

poznatkov a inovácií ich aj sám vytvorí na základe vlastného výskumu a vývoja. Druhou voľbou je transfer poznatkov od tvorcov poznatkov, ktorými môžu byť univerzity, výskumné centrá, vývojové organizácie a pod. Pritom Kováč rozlišuje vertikálny transfer predstavujúci presun poznatkov a inovácií od vedy a výskumu k uplatneniu v praxi a horizontálny transfer, ktorý prebieha medzi organizáciami jednej úrovne.

Sabadka a Lešková [15] chápu inovačný proces ako vývoj nového produktu od získania invencie až po zavedenie produktov na trh.

Výsledkom inovačného procesu je inovácia ako realizovaná, využívaná zmena. Na základe toho títo autori delia v súlade so Schumpeterovým prístupom inovačný proces do troch fáz:

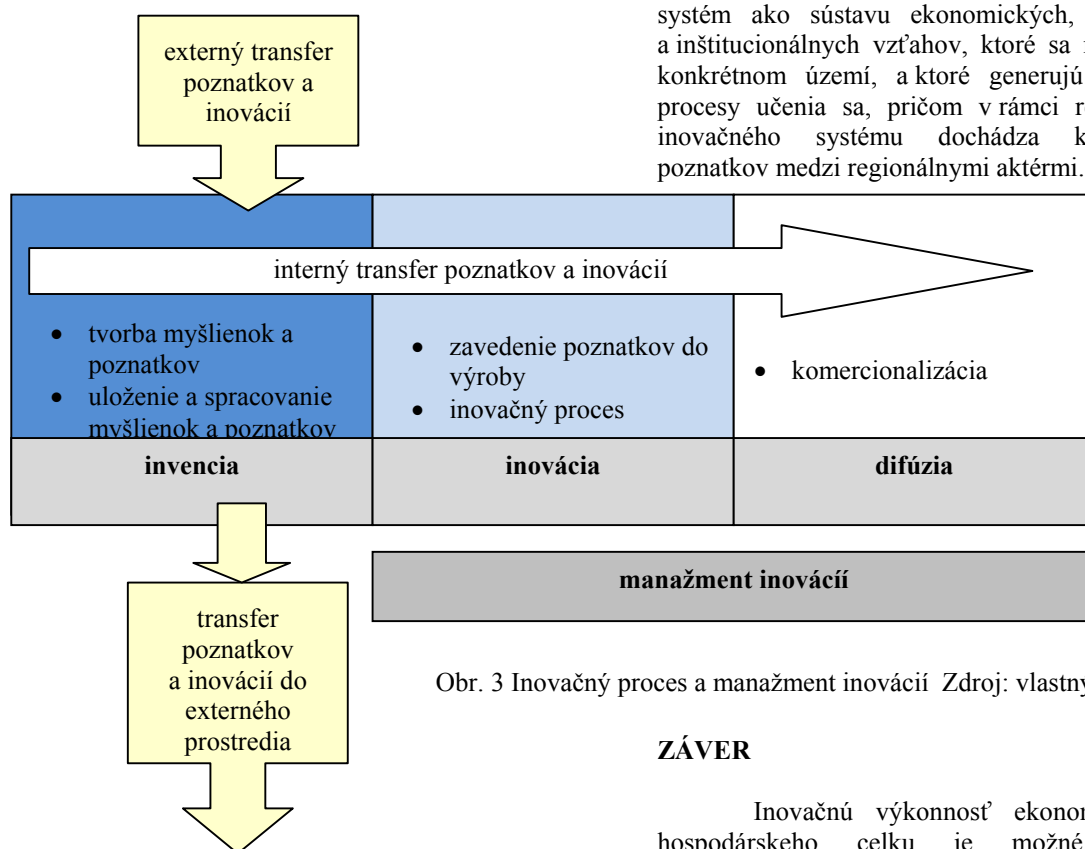
1. Tvorba invencie
2. Tvorba inovácie
3. Difúzia inovácie

Manažment inovácií je nevyhnutným predpokladom pre rozvoj regiónu, v ktorom proces učenia prebieha práve vďaka novým poznatkom a inováciám a vedie k regionálnemu rastu. Prístup k novým poznatkom je častokrát kritickým bodom rozvoja regiónov, pretože miera regionálnych poznatkov je daná úrovňou ich tvorby v regióne.

Ak zdefinujeme regionálny informačný systém ako sústavu ekonomických, politických a inštitucionálnych vzťahov, ktoré sa realizujú na konkrétnom území, a ktoré generujú kolektívne procesy učenia sa, pričom v rámci regionálneho inovačného systému dochádza k prelievaniu poznatkov medzi regionálnymi aktérmi.

fázou je samotný inovačný proces, ktorý v organizácii alebo v inom systéme, ktorý sa o inováciu usiluje, prebieha. Inovačný proces sa môže týkať všetkých aspektov inovácií (obr.1) a taktiež všetkých inovačných stratégií spomenutých vyššie (obr.2). Poslednou fázou je difúzia, teda preniknutie inovácie do prostredia a to v podobe zmeny objektu, ktorého sa inovácia týkala. Pri analýze inovačného procesu je dôležité rozhodnúť, kde končí fáza invencie a začína inovácia a kde sa začína uplatňovať manažment inovácií prostredníctvom svojich nástrojov riadenia. Podľa nášho názoru je rozdelenie riadenia inovačného procesu na manažment výskumu a invencie a na manažment inovácií dôležité z hľadiska komplexného riadenia procesov v organizáciách. Ak zároveň vezmeme do úvahy, že inovačné procesy sa týkajú nielen samotných aktérov, ale aj ich skupín a taktiež územných celkov, je rozpoznanie fáz v inovačnom procese pre potreby ich riadenia kľúčové. Na základe toho je navrhované zoskupenie fáz a aktivít v rámci inovačného procesu v zmysle obr.3..

Ak zdefinujeme regionálny informačný systém ako sústavu ekonomických, politických a inštitucionálnych vzťahov, ktoré sa realizujú na konkrétnom území, a ktoré generujú kolektívne procesy učenia sa, pričom v rámci regionálneho inovačného systému dochádza k prelievaniu poznatkov medzi regionálnymi aktérmi.

Obr. 3 Inovačný proces a manažment inovácií Zdroj: vlastný

ZÁVER

Inovačnú výkonnosť ekonomiky alebo hospodárskeho celku je možné hodnotiť prostredníctvom inovačných systémov, ktorý pozostáva z regionálnych aktérov a vzťahov medzi nimi. Regionálny inovačný systém je tvorený firmami, univerzitami a inými výskumnými inštitúciami, sprostredkovateľmi, vládnymi inštitúciami, organizácie verejnej správy a tretím sektorom. Medzi týmito subjektmi v regióne prebieha vzájomná výmena informácií, tovarov,

Podobne je vyjadrený inovačný proces aj podľa Skokana [16], ktorý rozlišuje fázu invencie, fázu adopcie a fázu difúzie. Fáza invencie zahŕňa činnosti výskumu a vývoja, pričom môže ísť o základný, aplikovaný alebo experimentálny výskum. Okrem výskumu patrí do tejto etapy aj sledovanie použiteľnosti nových poznatkov a ich aplikovateľnosť v transformačnom procese. Druhou

ľudí, finančných prostriedkov a poznatkov. Transfer poznatkov medzi subjektmi v regióne je základom pre rozvoj samotných subjektov na základe procesu učenia sa a taktiež je predpokladom pre rozvoj regiónu. Zároveň platí, že inovačný potenciál, ktorý je pre rozvoj regiónu a inovačného systému nevyhnutný, nie je charakteristikou danou, ale získanou, preto je veľmi dôležité zaoberať sa vytváraním a riadením inovačných aktivít prostredníctvom manažmentu inovácií v regióne.

Literatúra

- [1.] AUDRETSCH, D.B. – LEHMANN, E.E. 2005. Universitäten und regionales Wirtschaftswachstum. Jena : Max-Planck-Institut für Ökonomik, 2005
- [2.] BUČEK, M.: Úloha poznatkov a vedomostí v regionálnom rozvoji a ich výskum. In: Buček, M. e.a.: Regionálny rozvoj, novšie teoretické koncepcie. Bratislava : Ekonóm, 2006. ISBN: 80-225-2151-5
- [3.] LIBERKO, I. - TREBUŇA, P.: Strategická integrácia podnikovej kultúry do systémov riadenia. In: Trendy v systémoch riadenia podnikov : 9. medzinárodná vedecká konferencia, Herľany, Košice : TU, 2006. 3 s. ISBN 80-8073-660-X..
- [4.] KRÁL, J. - TREBUŇA, P. - MAGULÁKOVÁ, M.: Podnik a jeho konkurencieschopnosť v trhovom hospodárstve. In: Moderné prístupy k manažmentu podniku : Zb. príspevkov zo 17. medzinárodnej vedeckej konferencie, [Bratislava : STU], 2007, s. 348-351. ISBN 978-80-227-2750-1.
- [5.] KOSCHATZKY, K.: Innovationsorientierte Regionalentwicklungsstrategien: Konzepte zur regionalen Technik- und Innovationsförderung. Working Papers Firms and Region, Nr. R2/2002. Karlsruhe, 2002. ISSN 1438-9843
- [6.] KOVÁČ, M.: Transfer technológií a inovácií v reinžinieringových projektoch, In: Transfér inovácií 1/1999, ISBN 80-7093-6, s.8-11
- [7.] KRAMER, H.: Innovation durch Agglomeration: Zu den Standortfaktoren der Wissensproduktion. Wiener Beiträge zur Regionalwissenschaft. Wien : 2005, ISBN 3-901218-07-6
- [8.] MATIS, H. – BACHINGER, K.: Wirtschafts- und Sozialgeschichte, WU-WIEN : 2004, <http://www.wu-wien.ac.at/inst/vw3/telematik/download/wsg5.pdf>
- [9.] MEISSNER, D.: Wissens- und Technologietransfer in nationalen Innovationssystemen. Dizertačná práca, školiteľ práce: Prof. Dr. Helmut Sabisch, Fakultät Wirtschaftswissenschaften, der Technischen Universität Dresden : 2001
- [10.] OECD. 2007. Understanding the regional contribution of higher education institutions.

Education, Working Paper No. 9, EDU/WKP(2007)4. OECD : 2007

- [11.] PORTER, M. E.: Locations, clusters and the New Economics of Competition, Business Economics, roč. 33, č. 1, s. 7-17
- [12.] PORTER, M.E.: On Competition. Harvard Business Press : 1998
- [13.] REHÁK, Š.: Regionálny rozmer poznatkovo založenej ekonomiky. In: Buček, M. e.a.: Regionálny rozvoj, novšie teoretické koncepcie. Bratislava : Ekonóm, 2006. ISBN: 80-225-2151-5, S. 41-94
- [14.] RUČINSKÁ, S.: Pôsobenie univerzity na podnikateľský sektor v regióne. In: Národná a regionálna ekonomika VII [CD]. Košice : Technická univerzita, 1-3. 10. 2008. ISBN 978-80-553-0084-9, S.768-774
- [15.] SABADKA, D. - LEŠKOVÁ, A.: Inovačný proces a riadenie inovácií v podniku, In: Transfer inovácií 5/2002, ISBN 80-7093-6, s.49-51
- [16.] SKOKAN, K. Konkurencieschopnosť, inovace a klastry. Ostrava: Repronis, 2004. 160 s. ISBN 80-7329-059-6
- [17.] ŠTANGOVÁ, N. - MITALOVÁ, J. Znalostný manažment - výzva pre verejnú správu. In Fórum Manažéra : teória a prax v riadení podniku. ISSN 1336-7773, 2006, vol. II, no. 1, p. 29-31.
- [18.] VAN DER HAVE, R. – TOIVONEN, M.: The applicability of Schumpeter's innovation cases in the classification of service innovations. In: XVIIIth International Conference of RESER, 12 15 September 2007, Tampere, Finland
- [19.] VODÁČEK, L. – VODÁČKOVÁ, O.: Moderní management v teorii a praxi. Praha : Management Press, 2006, ISBN: 80-7261-143-7
- [20.] VÝROSTOVÁ, E. - KNEŽOVÁ, J. New challenges for the universities in context of regional development. In 2nd Central European Conference in Regional Science: conference proceedings. October 10th-13th, 2007. Nový Smokovec: Technická univerzita v Košiciach, 2007. s. 1132-1140. ISBN 978-80-8073-957-7
- [21.] VÝROSTOVÁ, E.: Vzťah univerzity a regiónu v ktorom pôsobí: pohľad na stratégiu univerzít. In: Národná a regionálna ekonomika VII [CD]. Košice : Technická univerzita, 1-3. 10. 2008. ISBN 978-80-553-0084-9, s.953 – 963
- [22.] ZAUŠKOVÁ, A.: Aplikácia modelu inovatívnosti na podmienky slovenských firiem DSP v rámci globálneho trhu. In: Inovace : jediná účinná cesta k úspechu v globálnej ekonomice, SVŠES, 28.1.2005

Príspevok sumarizuje čiastkové výsledky výskumu VEGA č. 1/4639/07 „Úloha a postavenie univerzít pri budovaní regionálnych sietí ako predpokladu regionálneho rozvoja“.